

Quæstio Proemialis.

part. anim. c. i. ubi ex professo movens hoc quæstum, negative illud refutavit, & probat multis rationibus, quarum prima est hec: quod si legeretur autam aliam dari scientiam præter philosopham, nam intellectus est omnium intelligibilium, & ad eandem scientiam pertinet agere de relativis, ut ad eandem attinet sensus, & sensibile; alias rationes adducit, quas retulimus disp. 9. Phyl. qu. 2. ar. 2. in 3. arg. princ. contra conclus.

Pro hujus solutione est breviter videndum, num anima rationalis sit physicae considerationis, de aliis enim non est dubium, cum sint formas corruptibiles in materia immergitæ sicut cæstæ formaæ substantiales. Quidam absolute negant agere de physica, ita Boet. Philos. Them. & alii apud Ruy. q. 1. Proem. de An. ex nostris Vulpes. p. 2. o. 44. ar. ult. sed afferunt esse considerationis Metaphysicæ, vel cuiusdam media scientie inter philosophiam, & metaphysicam. Alia extrema opinio sustinet totaliter ad Physicam speculare, ita Gundau. Morif. & Hur. in Proem. lib. de An. Alii distinguunt de anima, & secundum alias considerationes ad utramque pertinere; sed discrepant, nam Suarez disp. 1. Mer. fest. 2. n. 18. & Conimbr. hic q. 1. ar. 2. sustinent animam rationalem, ut corpori conjunctam, esse physicae considerationis, ut a corpore separatum, metaphysicæ. Tolo. vero qu. 2. Proem. sit etiam ut corpori conjunctam aliquando ad metaphysicam attinere, quatenus scilicet elevatur ad plumbum rerum contemplationem nullo modo dependentem ab operatione plantaria.

8. Dicimus tamen, quod anima rationalis, ut corpori unita, nullo modo, & secundum nullam operationem spectat ad metaphysicum, ut vero separata solum attinet ad metaphysicum secundum eam, quae sunt propria illius status, ita Ruy. q. 1. Prima pars, quod ut conjuncta sit omnia physicae considerationis, Proba quia rationis est pars complicita physici scilicet hominis, ut dicimus disp. leg. 9. q. 4. ergo ut sit physicae considerationis, quia siudicemscientia est considerare totum, & partes, effectus, & causas; tunc quia ut sic vera est natura, ut ostendimus disp. 6. Phys. cit.

10. Ex quibus omnibus primo deducitur; scientiam hanc de anima inter prima, ut ait Aris. in Proem. collocandam esse, non quod omnes alias certitudinem, & nobilitatem supererit, nam metaphysicae nobilitatem objecti, quod est ens, Deum sibi contineat, & corpora certitudinem demonstrandi, non quidem quod nos, sed quod naturam, quia est de notioribus natura, excedit hanc scientiam, & mathematica superest quod certitudinem demonstrandi quod nos, supererat tamen ab ipsa quod nobilitatem objecti, quia est aliud substantiale, & in certitudine demonstrandi quod naturam; supererat etiam metaphysica quod certitudinem demonstrandi quod nos, evidenter etiam nobis est scientia de anima, de qua habemus aliquam experientiam, quam metaphysicæ; excedit etiam omnes partes philosophiae naturalis, quia in reliquo liberis agitur de corpore aliquo inanimato, vel communis, & quavis in 8. Phylagatur de primo Motore, non tamen ut de subiecto, vel secundum rationem essentialem, sed potius secundum rationem accidentalem, puta moventis, & ad han rationem omnia attributa, que ibi considerantur, habent attributionem; verum est tamen, quod ea pars, quae est de corpore animato, quae ex his liberis, & reliquo supra enumeratis integratur, excedit illam, sicut totum excedit partem, atamen inter partes istas haec est perfectior, in qua de principio formalis animati corporis agitur; hinc par, cur inter primas sit enumeranda. Secundo deducit tractatum sicut maximum utilitatem afferre, nam obiectum, quod est anima, modo jam dicto, maximam affinitatem habet cum Intelligentiæ, & consequenter confortat ipsarum cognitionem; est utilissimam Philosophiae morali, quae tota in attributis rationalis animæ versatur, & in habitibus; juvat Theologie, quæ agit de ultimo fine hominis, & de mediis, ut sunt actus, & auxilia supernaturale habitus inuiti, &c. quæ omnia in anima repertiorum, unde cognitus preponitur anima, & capacitas potentiarum, confortandem omnibus scientiis, quia qualiter scientia est habitus intellectualis, ergo cognitio intellectus, & principii, & subjecti, scilicet animæ, est maxime utilis.

9. Dicimus, ergo quia metaphysica est de intellectu abstracto, qui est omnium intelligibilium, etiam materialium, nulla alia erit scientia præter metaphysicam. Tunc quia intellectus conjunctus

DISPUTATIO PRIMA.

De essentia, & speciebus Animæ.

Ab solvimus hucusque mundi tractationem universam; iam enim in iis, qui de Cælo sunt, libris desideribus, deplanctis, de sphæris, de quadripartita magnorum corporum mole, que satis erant, explicari vimus; ubi de mixtis quoque imperfectis, ut sunt Metheora, quasi obiter egimus in libris de oris, & interitu; que ad corpus mixtum, ejusque mutationes attinent, expendimus; integer tamen adhuc mundus superfi contemplandus, qui non Microcosmus dici debet, ut multorum fert opinio, sed mundus magnus, in hoc mundo collocatus, quo loquendi genere uitior Nazianzenus. Ei si enim corpus animalium sit in his liberis subiectum, homo tamen præ reliquis consideratur totius mundi summa, sequendum cum sit media natura, extrems parte representat, superiore ut imago, inferiore ut exemplar. Hujus igitur animalis corporis, & hominis precipuam partem scilicet animal in hoc sono suscipimus examinandum, & prout fere oceas, aliqua etiam de corpore, cuius anima positur actus, contemplabimur. In presenti agemus de quidditate ipsius animæ, & speciebus scilicet vegetativa, sensitiva, & rationali.

QUÆSTIO PRIMA.

Explicatur prima definitio Animæ.

Eliquis Antiquorum opinio est, quas fuisse Aris. impugnat in primo libro, definitur ab ipso Animæ in 2. lib. text. 6. quod fit Alius primus corporis physicogenitæ potest vitam habentes; & ut exacte hanc definitionem declararet, singula particula sunt pondrance.

Dicitur primum, quod fit Alius, circa quam particulam tria curunt. Primum, an sit actus substantialis, vel simplex actus; Secundum sit aliud corpus, vel affilis, vel informans.

Circa primum dubium, multi ex Antiquis putarunt esse accidens quoddam, quibus accedit Gal. lib. de locis effectus c. 6. & alii, dicentes animam esse temperamentum primarium qualitatem, & canis immutari. Sed falsitas huius dicti probavit, quia vivens, & non vivens differunt essentialem, & nonnius per animam, corpus enim est quid commune, ergo anima non est accidens, sed substantia. Tum quia quelibet substantia corripibili est ex materia, & forma composta, ergo vivens erit hujus similitudine, cuius forma non est, nisi anima. Tandem principium motus, & operationum est natura, quæ est substantia ipsius rei naturalis, non accidens, sed in vivente sunt aliquæ operationes, quæ non sunt in cadavere, ut nutritio, lentire, moveri, intelligere, velle &c. ergo principium talium operationum est anima, & efficiente per se existente, quoniam convertitur cum substantia, & potest Deo convenire; Secundo pro natura limitata in certo gesere, & determinata, loco existente, extra quam non reperitur, & sic filius Deus est incorporeus; & in hoc sensu intelligunt Patres; Tertiò, pro exitute extensa, & diffusa in partibus quantitatibus, quo sensu nos loquimur, & ut sic animus non convenient, ut se declarat D. August. Concilium vero solum approbat intentum pro cipium illius Episcopi, nihil curando de ratione. Ad 3. patet suo loco, primum dicimus ex Sot. p. 2. q. 3. C. ad cognitionem non requiri similitudinem in modo sciendi, ut patet in cognitione sensitivi, sed similitudinem intentionalem per speciem, & in esse cognoscibili, species enim sunt similitudines virtuales objectorum, cognitionis est similitudo formæ expressa. Ad 4. actionem non tempus requiri contactum mathematicum, quantitatuum, sed quandoque sufficiunt virtueli, qui non tempus est inter corpora. Accedit, alium ipsum, esse verum de actione per primas qualitates facta.

Circa tertium dubium, forma informans est, quæ materiam substantiam informat, & dat esse speciem compositam, tanquam differentiam generi addita, forma affilis est, quæ rei in proprio esse constituta adventit, & non dat ei aliquod esse, sed formam aliquam operationem, ad quam est in potentia, ut nauta navi, intelligentia Cœlo; qui notato dicimus, animam esse formam informantem non affilientem, quia dicitur esse speciem, de quo tamen agemus ex professo quest. 4. Et igitur anima actus substantialis informans; ubi ly st. circumscribit fundamentum illius actuacionis, quod est illa partialis entitas; & loco hujus particulae in texis græco habetur Enselechia, qui terminus non significat continuatam actionem, ut putavit Cicero r. Tūcūl. sed actum, seu formam completam, & consummatam, à qua res totaliter completer in eis ultimam, ad differentiam formæ corporatis, quæ est in potentia ad ulteriorem actum. De hac voce Enselechia multum contendunt Explicatores: qui gaudent legere questionem de nomine, legamus præcipue Dand. lib. 2. digr. 1. Dices, postquam Aris. hanc tradidit definitionem, inquit, non adhuc confare, an anima sit informans, vel affilens, ergo hic per actum non intelligit informantem. Relp. non collare, quia adhuc non probavit, non quod ita definitio non sit intelligenda.

5. Dicitur secundum, Primus; pro cujus notitia adverendum, actum dici primum quadrupliciter; Primo simpliciter, & sic filius Deus dicitur actus primus; Secundo, qui primò informat materiam, & sic non anima, sed forma corporeitatis, dicitur, actus prius in vivente; Terziò,

Disputatio Prima.

tid, quia est perfectior inter omnes actus informantes materiam. Quartus, quia est actus productivus alius operatus, & his duobus modis anima dicuntur actus primus, licet Aris. In quarto levula locutus fuerit, declarans enim actum primum, & secundum, illum comparat habitat scientia, hunc vero actuali operationi.

Dices, anima est perfectius, quod est in animali, ergo non actus primus. Prob. conseq. nam actus secundus est perfectior primo, quia est posterior generatione; ad ipsum actus primus ordinatur, in ipso confitit nobis felicitas, & informat eundem actum primum. Ref. neg. conseq. cum probat & ad primam probat, huius responderet Doctor quod. 13. Quid non omne generatione posterius esse perfectius, nisi quando proceditur in eodem genere, & ordine, modo actus secundus est accidens, primus est substantia, quae perfectius est; quia constituit in esse simpliciter, at accidents constitutuunt in esse secundum quid. Ad 2. potest responderi, prius quod non potest fieri redita comparatio in multis distantibus; id est in habentibus multas differentias, sed tantum in illis, que unicus tantum habent differentiam, ut patet ex principiis. Top. nota Scot. 49. q. 1. ad ultimum anima, & operatio distinca predicantem; vel dicendum, quod tunc ordinatur illi imperficiens, ad quod ordinatur, quando illud est finis principalis, non vero quando habet ut medium, quo res consequitur propriam perfectionem, in proposito actus primus ordinatur ad secundum tanquam ad medium, quo ipse attingit summum bonum, quod est Deus. Ad 3. sequitur solus esse perfectio secundarum, & accidentalem, in qua necessaria debet consistere nostra felicitas, non tamen simpliciter. Ad 4. similiter concludit maiorem perfectio secundum quid, quatenus quilibet potentialitas dicit perfectio, attamen simpliciter est perfectio, quia dicit perfectio actualitatem secundum esse simpliciter.

Dicit tertio Corporis, per quam particulam aliqui intelligent partem materialem viventis, aliud ipsum totum constitutum; utramque expositio amplectit Scot. 4. d. 12. q. 1. & redit quidem, nam Aris. In illo cap. utroque modo accepti corpus in tex. 4.7. & 10. pro parte materiali, at in eodem tex. 10. ubi sit vivens esse in potentia, & in tex. 6. ait, anima est causa, & principium corporis viventis, loquitur de toto constiuto. Ratio huius est, quia potest dici actus materie, quatenus ipsam informat, & actus illi est vitalis, qui vere cognoscit; ergo datura vita in actionibus ab extrinseco provenientibus, ergo non necessaria vivens est sui ipsius motivum.

Alli dicunt, viventia illa esse, quae ex se habent, ut immanenter operentur; ita Vulpes, &c. part. tom. 1. disp. 7. art. 4. At non explicit ad sequentiam rationem, nam etiam non viventia possunt immanenter operari, ut cum aqua se reducat ad primitum frigiditatem, gravia se faciat, & simili.

11 Ali explicant, quia viventia ut sic non possunt nisi immanenter operari, & in seipso, ubi inanimata, licet aliquando immanenter operentur, possint etiam actione ejusdem rationis transeuntem, & in alienum supponit agere. Quod dictum alter explicatur ab Hurt. disp. 3. de An. sect. 1. quod feliciter inanima dicuntur illa, que tantum producere possunt effectum, seu terminum natura sua ab extrinseco producibilem, & quem possunt in quolibet statu ab illa accipere, ut frigus in aqua non solum potest provenire ab aqua, sed etiam ab aere, &c. viventia vero sunt, que effectus aliquos producunt, quos non possunt ab illa accipere sine proprio concilio activo, & passivo, tales sunt nutritions, intelllections, ieiulations, &c. Hoc dictum impugnatur; tum quia ut dicimus disp. seq. omnes actus vitales possunt a Deo totaliter, & immutabiliter produci, quod etiam nullum est ipse Hurt. disp. 6. sect. 3. unus etiam Angelus potest intelllectionem cauare in intellectu alterius, ut ostendit Scotus cum Scot. 2. d. 9. q. 2. dum de locutione disputat Angelorum, ergo illi efficiuntur non petunt intrinsecus, & essentialiter a viventibus produci, & eodem modo se habent, sicut immanentes effectus non viventia. Tum quia relationes sunt talis natura, ut nequeant, nisi ab extremitate causari, passiones ab essentiis, maximè in leuentia distinguuntur realiter passiones, & essentiem, & universaliter qualitates quaedam virtutes, que dici solent occurrentes proprietates. Tum quia, ut arguit Arriaga, ramus, ut virga viridis initio potest alteri arbori dicendi, simili membrum aliquod de recenti secum maxime in animalibus imperfectus potest alteri uniri; vide ipsum fusum hoc argumentum prolequentem. Tum quia per motum progressivum, qui communiter censetur viralis, acquiritur ubi, quod potest etiam ab extrinseco acquiri, ergo &c.

12 Arriaga disp. 2. de An. sect. 1. distinguunt de duplice vita quod alia sit physica, alia intentionalis, illam ponit in generatione viventis substantiae in nutritione per intus sumptionem alimenti, illam in cognitione, & appetitione, illam communem ponit plantis, & animalibus, illam corporis, Angelis, & Deo; ex quo inferit. 2. vivens in actu prima esse, quod est principium operationis vitalis formaliter, unde concedit habitus tam naturales, quam supernaturales dicti vitales, quia vere producunt actum vitale, neget tamen hoc de speciebus, quia non sunt perfections intrinsecas anima, nec per se exigunt inhaerere potentiam, in qua producent actus, sed possunt in subiecto produci, ut patet de speciebus sensibilibus, non sic habitus.

Dices, hec definitio videtur convenire formae corporeitatis, & Angelis, dum afflunt corpora. Tum non convenit semper ipsi anima, ut cum rationalis est a corpore separata, definitio autem semper debet convenire definitio. Tum quia debet addi in definitio, anima est actus substantiale, & adimly ly naturalis, sufficiat enim ly organicum. Ref. ad 1. formam corporeitatis non explicari bac definitione; nam si per corporis intelligentia totum constitutum, sic forma corporeitatis non se habet ut actus, sed potius ut materia; si vero intelligitur

corpus pro altera parte, quia tunc totum corpus actuatur ab animali, patet, quod neque forma corporeitatis potest dici actus corporis, sed potius materia, tum quia haec forma non est una simplex, sed quid aggregatum ex pluribus partialibus. Angeli vero non sunt actus informantes, sed afflentes, nec corpora illa possunt dici vere organica, nisi apparenter, cum nequeant operationes vitales exercere. Ad 2. illa calu anima dicuntur actus aptitudinaliter, non actualiter, quod sufficit: in hoc sensu intelligi debet definitio. Ad 3. ly substantialis clare datur: intelligi per ly actus primus, corpus enim vivens, ut tale, debet habere animalia, & formam substantialis constituentem illud in tali esse, naturalis ponitur, ne quis pataret corpus artificialium posse anima informari.

QUESTIO II.

In quo consistat ratio vita in actu primo.

10 D Ixiimus, anima esse principium vite, vita autem est duplex, vel in actu primo, vel in actu secundo, de hac dicimus disp. seq. dum de actu vitalitate agemus, in praesenti querimus, quid sit vita in actu primo, qua viventia essentialiter differunt a non viventibus, que formalitas nominis a posteriori assignari potest.

Aliqui Thomistae dixerunt vivens in communis circumscripti per hoc, quod est habere in te principium movendi, non vivens per parentem hujus principii, ut sapientia fecit Aris. 8. Phys. ita etiam explicat Cavello disp. 1. de An. 1. c. 4. & 6. num. 1. Sed ex dispensatione 3. de Ccelo, & disp. 15. Phys. patet falsitas hujus dicti, offendit enim idem potest scilicet moveare, ut gravia, & levia, non a generante. Tum quia negat Thomista, Angelum in primo instanti sua creationis potest peccare, quia actus illi refunderetur in Deum, ut in cauam, cuius est deus Angelus esse perfectum, non folium in actu primo, sed etiam in actu secundo, unde principium intelligentios Angelum, quam habuit in primo instanti, secundum ipsos est Deus, sicut motum gravium ajunt esse a generante: sed prima intelligentia Angelus vitaliter operatur, & actus illi est vitalis, qui vere cognoscit; ergo datura vita in actionibus ab extrinseco provenientibus, ergo non necessaria vivens est sui ipsius motivum.

Alli dicunt, viventia illa esse, quae ex se habent, ut immanenter operentur; ita Vulpes, &c. part. tom. 1. disp. 7. art. 4. At non explicit ad sequentiam rationem, nam etiam non viventia possunt immanenter operari, ut cum aqua se reducat ad primitum frigiditatem, gravia se faciat, & simili.

11 Ali explicant, quia viventia ut sic non possunt nisi immanenter operari, & in seipso, ubi inanimata, licet aliquando immanenter operentur, possint etiam actione ejusdem rationis transeuntem, & in alienum supponit agere. Quod dictum alter explicatur ab Hurt. disp. 3. de An. sect. 1. quod feliciter inanima dicuntur illa, que tantum producere possunt effectum, seu terminum natura sua ab extrinseco producibilem, & quem possunt in quolibet statu ab illa accipere, ut frigus in aqua non solum potest provenire ab aqua, sed etiam ab aere, &c. viventia vero sunt, que effectus aliquos producunt, quos non possunt ab illa accipere sine proprio concilio activo, & passivo, tales sunt nutritions, intelllections, ieiulations, &c. Hoc dictum impugnatur; tum quia ut dicimus disp. seq. omnes actus vitales possunt a Deo totaliter, & immutabiliter produci, quod etiam nullum est ipse Hurt. disp. 6. sect. 3. unus etiam Angelus potest intelllectionem cauare in intellectu alterius, ut ostendit Scotus cum Scot. 2. d. 9. q. 2. dum de locutione disputat Angelorum, ergo illi efficiuntur non petunt intrinsecus, & essentialiter a viventibus produci, & eodem modo se habent, sicut immanentes effectus non viventia. Tum quia relationes sunt talis natura, ut nequeant, nisi ab extremitate causari, passiones ab essentiis, maximè in leuentia distinguuntur realiter passiones, & essentiem, & universaliter qualitates quaedam virtutes, que dici solent occurrentes proprietates. Tum quia, ut arguit Arriaga, ramus, ut virga viridis initio potest alteri arbori dicendi, simili membrum aliquod de recenti secum maxime in animalibus imperfectus potest alteri uniri; vide ipsum fusum hoc argumentum prolequentem. Tum quia per motum progressivum, qui communiter censetur viralis, acquiritur ubi, quod potest etiam ab extrinseco acquiri, ergo &c.

12 Arriaga disp. 2. de An. sect. 1. distinguunt de duplice vita quod alia sit physica, alia intentionalis, illam ponit in generatione viventis substantiae in nutritione per intus sumptionem alimenti, illam in cognitione, & appetitione, illam communem ponit plantis, & animalibus, illam corporis, Angelis, & Deo; ex quo inferit. 2. vivens in actu prima esse, quod est principium operationis vitalis formaliter, unde concedit habitus tam naturales, quam supernaturales dicti vitales, quia vere producunt actum vitale, neget tamen hoc de speciebus, quia non sunt perfections intrinsecas anima, nec per se exigunt inhaerere potentiam, in qua producent actus, sed possunt in subiecto produci, ut patet de speciebus sensibilibus, non sic habitus.

Hic tamen modus dicendi multipliciter diplicet. Primum: quia ponit vitam, quam ipse physicam appellat, in sola nutritione; cum tamen secundum omnes Theologos, & Philosophos deuter generatione vitalis, que solet definiri, quod sit origo naturalis viventis a vivente principi-

Questio II.

17

principio vita conjunctio in similitudinem naturae, ut diximus disp. 8. de Gen. q. 1. unde potentia generativa inter potentias vegetantis animarum commeneratur. Et certò ut ipsemet arguit, alio modo vivens generatur a vivente, quam non vivens ab altero non vivente, ut ibid. explicimus; cum igitur inter generatores viventium, & inanimatorum adit revera diffrerentia, & communis Doctorum opinio (qua in questionibus de nomine multum valet) propter hanc diversitatem generationem viventium vitalem vocavit, potentiamque generativam inter vitales commenavit, cur non dicuntur generatio viventis vita physica, sicut nutritio viventis dicitur, quia diversimodè fit a nutritione ignis, & simillim? Secundum diplicet; quia negat omnino vitam hanc physicam in Deo, & tamen Pater per generationem vitalem producit. Filium in divinis: licet fine imperfectione, & causalitate. Tertiù diplicet, quia negat vitam physicam in Angelis, & in animalibus folium admittit quoad nutritionem; nam sicut nutritio dicitur vita physica, quia per ipsam aliquod vivens particulae vere producunt, & cauatur, ita quia intellectus creatus, & sensus in productione actum vere physicam, & per veram actionem physicam agente producendo aliquod statu, die, debet habere vitam physicam, non igitur est illa distinctio recte explicata, & applicata: Quarto diplicet, quod ponit habitus esse principia vita, non enim habent vitam intentionalem, qualiter producunt intellections, & volunties, non tamem cognoscunt, & voluntate non vitam physicam, quia per ipsam habeat in nutritione consistit. Tum quia non solum vitales dici debent, sed etiam viventes, que locutio est nova, & inutilata in scholis. Nec differentia aliquanta de speciebus multum valet; nam si habitus, quia petunt inhaerere in potentia elicitiva, dicuntur vitales, quia concurrent ad actus vitales, multo magis species, que non concurrent ad intentionem actus tantum ut concurrent habitus, sed ad ipsam entitatem, quatenus sunt simplificiter necessaria ad agendum; ut fons loco dicemus, quod autem est fons non inhaeret in eadem potentia, parum referit; tum quia hoc non videtur verum de speciebus intelligibilibus.

14 Pro resolutione advertendum est disp. seq. 2. quod viventia in actu ex duplice capite fumuntur, quando est cognitus, vel appetitus, vel ex parte principi productivi, vel ex parte objecti; hinc duplex quoque vitalitas potest attendi in potentia, ut dicuntur, altera operativa, per primam producunt actum vitalem, & si place, potest appellari physica cum Arriaga, altera operativa, quia potentia potest tendere per actum productum in obiectum, ita colligitur ex Scot. 1. d. 39. q. 9. L. & haec potest quod intentionis vocari; & de illa non loquimur hic ex profecto, quia penderunt multum ex cognitione vitalitatis actus, & de quo disp. seq. 2. fons erit ferme de vitalitate productiva, quod paucum profitat in posteriori circumscripti ad distinctam a principio productivo non vivente.

15 Dicimus igitur, dicrimen inter viventia, & inanima non posse inclusus explicari, quoniam quod viventia in actu primo sunt illa, que habent in seipso principium, quod fit semper in actu secundo, sed debet, quatenus est talia vivens vitalis dicitur. Item Angelo est debita cognitio, quam lapsus cum centro, sicut magis violenter exilere hominem cum illa magnitudine, quam habet in generatione, vel planeta, quam lapsus sursum, est ergo enim incapax omnis actionis vitalis, & ergo si centrum est perfectio debita lapidi ex eo, quod habet potentiam ad illud, etiam Angelus, & homo habent potentiam ad intellectum. Tum 2. perfeccio est illud principium, quod potest, tam immaterialiter, quam transmutare operari, quam quod folium immaterialiter agit, sed principium vitalis est perfeccio non vitalis, & haec potest utroque modo agere, ergo multo magis principium vitalis est taliter actuum. Tum 3. aliquis inanima in proximo loco adhuc mouetur, ut argumentum vivum, & aer etiam nullo flante, venio, ergo &c. Tum 4. augmentatione reperiatur etiam in igne, & ejusdem rationis omnia videatur cum augmentatione viventium; ergo &c.

16 Relip. ad 1. quod attinet ad perfections divinas folium ostendere non habere Deum erga illas vitalitatem productivam, quod concedimus, non enim vere producunt, sed folium pilularum à divinitate efficiunt, ut communiter docent Theologi. Vel dicendum non posse inclusus explicari, quoniam quod viventia in actu primo sunt illa, que non est de ratione viventis, quod fit semper in actu secundo, sed debet, quatenus est talia vivens vitalis infinitum nullam admittens imperfectionem; si enim per impossibile Deus posset aliud novo accipere, posset de novo intelligere; similes dicimus Patri debet Filium, non quia vivens est, sed quia talis vivens, sicut lapsus constitutus per paternitatem, que necessaria recipit filium tamquam terminum; & quod generationem vitalis in communis convenienter Pater aeternus, animalia, & plantae, & consequenter convenienter in vita productiva. Negatur deinde Angelo ex vi productionis debet intellectum aliquam, si enim nullam habet operationem, non est in actu violenter, sicut et lapsus sursum, eo quia potentia Angelis est ad utrumlibet naturam determinata; sicut si Sol nihil in haec inferiora producere, uterit potius judicium, non per hoc est in actu violenti; ut lapsus potest ad unum determinata, & determinata recipit ubi deorsum; & ratio huius dispartitae nequit aliquando, nisi quia hoc est hoc, & illud; quod additur de homine, & plantis, poterimus concedere progressum temporis, si homo exilere sub illa magnitudine, sub qua formatur, violenter exilere, quia pro illa actitate debetur potentia proxima operandi, negatur tamen consequitur quia pro inflanti generationis non est debita illi alia magnitudine. Ad 2. negatur major, aliter absolute probare potest fideliter operationem transeuntem; ubi alia principia vel per se recipiunt operationem transeuntem, ut cum Cœli agunt in haec inferiora, vel indifferente recipiunt utramque operationem, ut agnos tam in seipso, quam in alieno supposito natus est producere calorem; aqua frigiditatem, &c. & si sunt aliqua principia, quae immaterialiter operantur, ut gravitas, & levitas, non tamem ad perfeccioem praedita ordinantur. Hoc dictum magis pacebit ex solutione objectorum.

16 In opere obicitur cum Hurt. & Arriaga; si modus tendendi in perfectionem si idem in vivente, & inanimo, patet, quod illa perfectio sit debita ex vi generationis, vel non debita; ergo debet aliquando aliud dicrimen ex parte. Tum 2. potest aliqua perfectio debita ex vi generationis, ut agnos in seipso continetur, subiecto etiam ab aere agitari. Morus aere est ab extrinsecis, quia semper motus aliquis sit in aere, vel faltem aliorum corporum. Ad 4. commodius dicemus q. seq.

Disputatio Prima.

APPENDIX.

An possit vivens destrui virtute accidentis.

Afirmat Ponc. in Phys. disp. 9. num. 18. quia licet (inquit) non sit formalis repugnans inter formam viventis, & accidentis, est tamen talis repugnans inter dispositio-
nem requiritam ad formam viventis, & accidentis in aliquo gra-
du, unde si accidentis introduceretur ab alio accidente in aliquo gra-
du, destrueretur vivens, nec id effet inconveniens, quia ad de-
structionem viventis, que sit per separationem divisa a corpore
non requiritur introduci aliquam formam substantiam incom-
patibilem cum anima, & quoniam hoc afferunt Ponc. improbando
responsum quandam Scotticam a nobis datum disp. 9. Phys. num.
102. in qua negabamus accidentis posse corrumptare vivens, ideo
hanc eius Doctrinam ibidem in Physica reprobamus. Primo quia non dicitur esse contra Scottum ibi a nobis ci-
tatum 4. d. 2. q. 3. N. & clariss. Lit. X. in illa additione, ubi negat
accidentis posse corrumptare dispositioes in eo gradu, quem sibi for-
ma substantialis determinat, que Doctrina communiter recipi-
tur in nostra schola.

Respondet in Apolog. num. 229. Scottum ibi non habere ali-
quid noscens favens, aut illi praedicantes, hac enim sine fuit verbal-
ius. Lit. N. Una modo breviter dici potest quod qualitas est pri-
cipium actionis in pascuus habens contrarium, & hoc secundum
quemlibet gradum, secundum quem prius, & hoc quantum
ex parte qualitatis active, sed propter subiectum in quo
est contrarium quod determinat sibi aliquam gradum magis quam
alium possibile est, quod non posse in omnem gradum contrari-
um, in quantum contrarium, est in tali subiecto eo modo quo
prius potuit, & illi responso declarabitur ex sequentibus. Alio
modo potest dici, quod & si posse in omnem gradum altera-
tionis in quem potuit coniuncta, non sequitur quod posse cor-
ruptionem substantiae, ratiocinus est illa, quia generatio non po-
test a corruptione separari comparando ad agens naturale &c. Unde inde in prima responsum concedo accidentis separatum quantum
est ex se posse in quicunque gradum, sed propter subiectum, in quo est contrarium, quod determinat sibi aliquam gradum magis quam alium, possibile else quod non posse in omnem gradum contrari-
um, in quantum contrarium, etiam in subiecto primo, magis declarat infra sub R. dicens, vel alteri dici potest, & plau-
sibus quod gradus posse est eiudem rationis, vel in se tantum,
vel in fe, & incomparatione ad subiectum. Si primo modo
falsa est illa propositio, que dicit, quod agens ejusdem rationis
potest corrumptare illa quae sunt ejusdem rationis, si enim
non sunt ejusdem rationis in comparatione ad subiectum, utpote
quia subiectum determinat sibi alterum illorum; non autem
necessaria determinat ibi aliis (nota bene, quod non sit qualita-
tem non posse se sola destruere ultimum gradum qualitatis oppo-
site, quia non potest esse actio qualitatis abique subiecto in quo
agit, ut Ponc. ait, sed quia sibi determinat illum) bene potest
aliquod agens corrumptare in tali subiecto unum gradum, vel
piures non tam unum ultimum quem subiectum sibi deter-
minat, quia ille non corrumptur nisi ad corruptionem substantiae;
ita ibi Doctor.

Secunda vero responsum, ut patet, admittit Doctor, posse accidentis separatum omnem gradum accidentis coniuncti de-
struere, etiam ultimum, sed neget consequentiam, quod acci-
dents posse corrumptare substantiam, quia omnes corrumptens de-
bet sibi simili generans, at accidentis separatum non est generans
substantiam, ergo non corrumptens. Contra hanc secun-
dam solutionem fecit etiam Scottum in eadem lit. N. quia qualitas potest in omnem alterationis praeceps ad genera-
tionem potest ad gradum incompossibilem formam substantialis rei
corrumptare, & ita in corruptionem, quia si non potest indu-
cere aliquam gradum incompossibilem formam substantialis corrum-
pente, ergo cum quicunque gradu inducibili ab ipso potest ita
formam substantialis corrumptendi, & ita per nullam altera-
tionem potest corrumptendum corrumpti. Respondebat immediate sub
Lit. O. quod nunquam potest alterans inducere gradum incom-
possibilem alterabilis probatur ex ratione terminorum, quia non
potest movens inducere gradum incompossibilem sibi immobile, quia
mobile manet in toto, ergo sibi omni gradu per modum indu-
ctio, sed nihil manet sibi aliquo sibi incompossibili, ergo, &c. Itaque vides, discreta Lector, quam insipienter confundat Ponc. secundum responsum cum prima, dum inquit 229. ex il-
la prima etiam ab ipso verbiac relata nil aliud habet, quia quod
qualitas non posse se sola destruere omnem gradum qualitatis op-
posite, quando subiectum determinat sibi necessaria aliquem
gradum illius qualitatis opposite, ita ut non posse est sine aliquo gra-
du ipsius, quamvis non potest esse actio qualitatis sine subiecto in quo
agit, & hoc est direximus intentum Ponc. ibid. Vides non
negligenter ego cum Socio Doctore trademus; quam querelam pro-
legimus num. 212. ubi nec cavedendum a nobis quoties ex Scotto
securimus, cuius experimentum potest haberi (inquit) hoc ipso
loco, dicunt enim ex Scotto Lit. N. adverte citari a nobis etiam
Lit. X. ut clariss. loquenter, quod calor licet posse destruere
alios gradus caloris non necessarios simpliciter, non posse
destruere gradus necessarios simpliciter, non quia in se ipsius finit
majoris virtutis quam alii gradus, sed quia substantia prolixus put-
gnat, & resistit, major autem, & efficaciter est concursus substan-
tiae, quam accidentis. Sed hanc doctrinam ultimam (subdit Ponc.)
Scottus ex loco nec leviter quidem indicat, sed rationem
potius dat, quia ergo deducitur, quia accidentis neque agere nisi
in subiecto, unde non potest destruere subiectum producendo
aliquid incompossibile subiecto, quia illud incompossibile non po-
test produci in subiecto, alias non est incompossibile, nec potest
produci sine subiecto, tum quia causa secunda neque producere
abique subiecto, unde nullo modo refutat Scottus causam, cur
accidentis non destruerat gradus necessarios subiecto in maiorem vir-
tutem, & efficaciam substantiae, nec poterat sane cum illa pro-
babilitate; nam quamvis substantia nullo modo ex se habetur vir-
tutem conservantur accidentis, tamen accidentis non posset
proper rationem datum destruere gradus necessarios ad conservatio-
nem subiecti.

Sed si unquam inquit nos incusavimus Ponc. de prava Scotti
intelligenti planè nunc iniquissime incusat; & si perversè un-
quam ipse explicuit Scottum, modo illum perversissime exponit,
ut jam ex ipso contextu eufrus expitoribus prob. Itaque ad il-
lam difficultatem probantem accidentis separatum posse substan-
tiam corrumptare, & quod potest in omnem gradum accidentis
conaturalis, etiam posse in necessarij naturaliter requisitionem ad
conservationem substantiae, duplum aspiciat viam respondendi

Questio II.

refutatio Doctoris in hac materia est ita, quod nullo modo for-
ma substantialis, neque gradus, quem ipsa determinat ad conser-
vationem sibi, possunt corrumpi ab aliquo accidente sine ex-
istente in subiecto, five extra; Doctrina vero que habetur sub
lit. X. quo sensu imperfectius possit corrumpere perfectius, quam-
vis in quibusdam codicibus signetur tanquam additio, tamen in
quibusdam non signatur, immo a praefatis expitoribus praefer-
tim a Tatrateo exponitur ut germana Littera Scotti, & quando
etiam foret additione, non est reciencia, quia consonat Doctrina
antecedente, quam docuerat de gradum determinatione,
qua passim, & plausibiliter recipitur ab omnibus Scottis, ut apud
omnes est videtur in questione, an accidentis possit producere sub-
stantiae, &c.

Secondo impugnatur a nobis opinio Poncii de destru-
tione viventis ab accidentibus, quia cum ipse queat velit substantia
conferre propria accidentia sibi conaturalia, & necessaria
refutatio contraria, tenetur offendere, quare substantia, quae
est majoris virtutis non plus valeat restituere quam accidentis agen-
do. Respondeat num. 231. quamvis daretur substantia, quae con-
servet accidentia, magis posse conferare in gradu sibi necesse
fari, quam accidentis destruere in eo gradu, tamen inde non te-
queretur, quod poset ea conferare in quicunque gradu alio;
imo contrarium est evidens quotidiana experientia, qui conflat
ex accidentibus conaturalibus substantias aliquos gradus, quod properet
accidentis contraria corrumptere, sed tamen quod non properet
corrumptere naturaliter substantiam, quartam solutionem primæ
præterimus. Hanc nostram Doctrinam impugnat Ponc. loc.
cit. nam sequendo hanc secundum responsum (inquit) rece-
dunt a Doctrina, quam supera propositorum art. precedenter, quod
nimur non posse accidentis corrumptare gradum omnem, quia
substantia fortior est ad refutendum, ergo contradicunt sibi, & quam-
vis Scottus habeat duas responsones, quarum qualibet estet proba-
bilis, tamen non licet Scottis ob illas in uno loco tenere unam
Doctrinam absoluere oppositam.

Deinde fallunt est (inquit) quod Scottus in secunda respon-
sione alterat, accidentis separatum posse destruere omnem gradum
accidentis conjuncti etiam ultimum, nam in verbis ipso-
met citatis solum alii quod etiam posse in omnem gradum altera-
tionis, in quem potuit conjuncta, non sequitur quod possit in
corruptionem substantiae, alii autem est dicere & si possit,
& quod possit; primum autem dicit Scottus, secundum Adver-
tariorum, alii etiam est dicere, quod possit in omnem gradum ac-
cidentis, in conjunctu etiam ultimum, alii quod possit in omnem
gradum, in quem ipsam qualitas conjuncta posset, ex quibus
secundum dicit Scottus, primum hi Patres egregii sunt, & fide-
les Scotti. Nec magis verum est, quod supponit accidentis
conjugandi posse destruere omnem gradum accidentis contrarii
etiam ultimum; nam ut Scottus Littera O. citatus optimè docet,
id omnino implicat quia quicquid possit producere, debet produ-
cere in subiecto, subiectum autem nequit esse absque gradu qua-
litatis conaturalis conservative, ergo nequit destruere ultimum
gradum.

Respondeo, nullam non incurrit contradictionem sequen-
do in 3. art. eti. secundum responsum, in qua Scottus admittit
accidentis posse omnem gradum accidentis contrarii destruere,
& in ipso proponendo Doctrinam illius primæ, in qua docet, quod
posse substantiam determinare sibi aliquos gradus quos accidentis
nequit destruere; quoniam hanc Doctrinam non propulsimus in
3. art. ut absolute amplectendamus, ut nobis Ponc. ait, in solutione fe-
derum; argumentum fine nobis dicimus; Sed quid revera dicendum
fit pro totali resolutione hujus difficultatis, quae adhuc magis au-
geat ex sequenti argumento, confablat ex discendit art. sequen-
ti in fine, non ergo absolute ibi docimus, & approbavimus Do-
ctrinam illam de resistente substantie pro gradibus, quos sibi de-
terminat, sed locuti sumus juxta communem loquendi modum
Scottistarum illa acceptantium, & approbantium, ultimam refor-
matum remittendo ad finem sequentis articuli. Ad aliam im-
putationem, quae in filia cavillatione consistit, dico quod cum
Scottus ait, alio modo potest dici, quod & si possit in omnem
gradum alterations in quem potuit conjuncta &c. Satis patenter
concedit in ea secunda responsum accidentis separatum posse in
omnem gradum alterations, quandoquidem & / & non facit sensu
fundationum; sed absolutum, & sic diceret, quamvis possit
in omnem gradum alterations non sequitur quod possit in cor-
ruptionem substantiae, idel concessio illa antecedente adhuc non fe-
quitur hoc conquepsit, & pariter cum concedat in illa responso
posse accidentis separatum non probare universaliter de omniis, in
cum cautione, & seditiose quod fit et abunde satisfactum.
Ceterum a ibi responso Ponc. hanc infantiam, & quod
respondeat nec vidi, quod meminerim, nec videre, cum Codicem
ad manum non habeam; fulpicio tamen non aliud respon-
dere posuisse quam id quod ait ab initio hujus defensionis num.
228. dum reddens rationem esse viventem præceps posse ab ac-
cidente destrui, inquit, id non esse etiam viventia posse inconveniens,
quia ad destructionem viventis, quae sit per separationem
animæ a corpore non requiritur introduci aliquam formam sub-
stantiae incompossibilem cum anima, seu aliquam viventiam sub-
stantiam generari, sicut contingit in non viventibus. Verum si
ita responderet effet manifesta petitio principi. Thomista nam
que ex hoc quod accidentis possit corrumptare substantiam, infert,
quod possit quoque eam generare, quia neque manu corrumpe-
re, quin aliam generet, quare si dicamus posse accidentis destruere
substantiam viventem, quia ex tali corruptione nulla sequitur
generatione alterius substantiae, non sic substantiam non viventem,
magis, & Belluti. De Anima. Tom. III.

Tertiò impugnatur Ponc., quia etiam ostendere tene-
tur, cum idem contingere nequeat in non viventibus, sicut
non potest accidentis virtus propria secundum ipsum destruere
dispositionem necessariam ad animam, ita poterit destruere quam-
libet aliam dispositionem necessariam ad formam non viventem;
& cum illi corruptio unius sit generato alterius, sequitur acci-
dents posse substantiam generare. Respondebat hanc rationem sibi
met oppositio disp. 9. Phys. ex proinde quod can proponere non
debebamus iterum, aut si proponere volebamus, eius responso
nem impugnare tenebamus, quod cum non feremus adhuc in
ea responso persicis remittendo Lectorum ad locum citatum,
Ceterum a ibi responso Ponc. hanc infantiam, & quod
respondeat nec vidi, quod meminerim, nec videre, cum Codicem
ad manum non habeam; fulpicio tamen non aliud respon-
dere posuisse quam id quod ait ab initio hujus defensionis num.
228. dum reddens rationem esse viventem præceps posse ab ac-
cidente destrui, inquit, id non esse etiam viventia posse inconveniens,
quia ad destructionem viventis, quae sit per separationem
animæ a corpore non requiritur introduci aliquam formam sub-
stantiae incompossibilem cum anima, seu aliquam viventiam sub-
stantiam generari, sicut contingit in non viventibus. Verum si
ita responderet effet manifesta petitio principi. Thomista nam
que ex hoc quod accidentis possit corrumptare substantiam, infert,
quod possit quoque eam generare, quia neque manu corrumpe-
re, quin aliam generet, quare si dicamus posse accidentis destruere
substantiam viventem, quia ex tali corruptione nulla sequitur
generatione alterius substantiae, non sic substantiam non viventem,
magis, & Belluti. De Anima. Tom. III.

Disputatio Prima.

20

Sandi, quis mobile manet in toto motu, ergo sub omni gradu per metum inducitur, cum hoc rameo sit adhuc quod possit inducere aliquem gradum incompositum formae substantialis corruptibilem, & sic defraude gradum ultimum, quem ibi illa determinabat, neque hinc sequitur, quod actio alterativa sit futura sine subiecto, & hoc quidem certissimum est, si materia prima supponatur esse immediatum subiectum accidentem, (ur auct. Arctinus in hac responsione suppono) si vero supponatur esse substantia composita, iuxta mentem Doctoris, neque adhuc id sequitur, sed solum sequitur quod ad defraudationem illius ultimi gradus statim terminatur actio alterativa, & immediate sequitur corruptio illius prioris substantiae, & alterius generatio, non quidem ab alterante, ut sic, quia actio eius supponitur terminata cum destructione ultimi gradus, sed quantum generans, & ita expressè loquitur, & sic declarat Doctor in eo loco, unde infert, quod nulla substantia corrupti potest nisi a substantia &c.

QUESTIO III.

Quotuplex sit anima; ubi de numero potentiarum, & graduum animalium,

UNAM tantum animam scilicet rationalem reperiri dixerunt, qui bruta, & plantas rationis capacie esse posuerunt; ita Manichei referente D. Aug. lib. 1. de Moribus Manich. 17. Quamplurimi ex antiquis duas tantum animas admiserunt, scilicet rationalem, & sensitivam, & heu vel quia putarunt plantas sensu prædictas esse, ut Emped. & Anaxag. quos sequitur Cardan, apud Scalig. exer. 138. vel quia plantas nullo modo in genere viventium existere docuerunt, ut Stoici. Denun. Caiet. & Egid. 2. de An. c. 3. quatuor animas juxta numerum graduum viventium posuerunt scilicet vegetativam, sensitivam, loco motivam, & rationalem.

Dicendum est reperi animam vegetativam, quae non sensitiva, & animam sensitivam, quae non sit rationalis, & aliam quam rationalis dicitur; Prima reperiatur in plantis; Secunda in brutis; Tertia in homine, & conuenienter tria esse animalium genera; ita Doctor 4. d. 44. qu. 1. & prob. Primo, quod plantavit ex 2. ad Cor. 13. *Quod feminas non vivificaverat, nisi prius mortaserat;* & Jon. 12. *Nisi granum frumenti edens in terra mortuerit,* ipsorum soluere manu, pater etiam ratione, quia verè plantæ habent internum principium acquirendi sibi aliquam perfectionem non debitan illis ex vi generationis, nutririunt opim, generant, & crescunt ad modum animalium, ergo si nutritio eti illus ab anima proveniens jam plantæ erunt animalia, anima vegetativa; Tunc quia ardentem emendare corporis forma, ergo necessariò aliquam animam habeant; nam plures forma, folium in viventibus reperiuntur. Quod autem haec anima in plantis sit pure vegetativa, non autem sensitiva, Prob. quia ubi est sensus, ibi est somnus, & vigilia, item organa sentientia, & dolor: quae enim sentiunt, si seduntur, aliquod doloris signum præsentem contrahendo se, vel aliquip animal motum efficiendo, quorum nullum in plantis experimur. Tandem quod bruta præter sensitivam non sint rationalia, nec plantæ, sufficeret ad hoc offendendum corollarium à Manicheis deducendum; scilicet brutum aliquod occidere, folium, vel fructum extirpare, plantas evellere, homicidium esse, quod quam sultum sit, patet, quia commissio de medio colleretur. Tunc quia haberent libertatem, & benevolè operarentur, essentque poena, vel premio digna, ergo verè datur anima sensitiva, quae non est rationalis; de quo etiam agimus disp. 5. q. 3. art. 3.

Hinc communiter cum Arist. 2. de An. c. 3. tria animalium genera affinguntur, vegetativam, sensitivam, & rationalem; sufficiencia hujus divisionis solet a posteriori delapi ex operationibus vitalibus; nam aliq[ue] operations sunt per organa, & qualitates corporis præcipue primas, ut sunt operations animæ vegetativa, & intellectiva, & hoc modo actiones vegetativa, & intellectiva, ut sentientes, ut sentinentia, & constituantur incorporeas, & intentionales, ut sententia, & constituantur genit sensitiva, & tamen sunt independentes a qualitate materiali, & organo corporeo, ut intellectus, voluntas, & genus rationalis altrum.

Solent adhuc communiter cum Arist. 2. de An. 18. 27. & 29. quatuor gradus animalium distingui, scilicet vegetativum, sensitivum, loco motivum, & rationalem, scit & quinque potentiarum genera, quae sunt vegetativa, sensitiva, appetitiva, loco motiva, & intellectiva. Sufficientia harum divisionum non affinguntur ex eodem capite; nam ratio divisionis graduum viventium sumitur ex separabilitate ab eodem subiecto, quandoque enim reperiuntur in aliis vivente foliismodum potentia vegetativa, scilicet nutritiva, audita, & generativa; & sic erit primus, & infinitus gradus viventium; quandoque reperiuntur, præter illas potentias sensitiva fine potentia motiva, & sunt animalia quadam imperfeta, quae nequeunt se localiter movere, & constituant secundum gradum; Tertiæ constituit potencia motiva cum sensitiva, & vegetativa fine intellectiva; quae deinde quartum constituit. Ratio vero divisionis potentiarum sumitur ex diversitate modi eliciendi operations; nam potentia, quae sine cognitione operatur, ut sunt vegetativa, integrant primum genus, Secundum constituit potencia sensitiva, quae in actu-

tendent per organum, & species intentionales, in quo modo emittuntur convenient; Tertiæ constituit potencia appetitiva, quae operatur per modum inclinationis, & tendentie in subiectum, ubi cognitio appetitiva continet tam sensitivam, quam rationalem, quae est voluntas, quia licet species inter se differant, convenient tam in modo operandi. Potentia vero motiva est quartum genus, quae operatur legendo cognitionem appetitum viventis; Quintum tantum genus est potencia intellectiva, quae licet in cognitione convenient cum sensitiva, tamen habet diversum modum operandi, scilicet inorganicas.

Sic circa duas divisiones advertendum, quod non ita affliguntur, ut non possint alter fieri, clarum enim est, quod tam gradus viventium, quam potentiarum genera possint tripliciter dividiri, sicut anima in communis; nam etiam sub anima sensitiva continetur anima pure sensitiva, & que est etiam loco motiva, ita poterat constituti unus gradus sensitivus, qui est sensitivum purum, & loco motivum continenter; vel si illi gradus in ordine ad subiectum, & propter separabilitatem sunt quatuor, eodem modo poterat anima dividiri, id est de potentia dicendum; in modo divisa ipsius anima poterat fieri bimembria, ut primò anima dividatur in eam, quae abique cognitione vitaliter agit, & in eam, quae per cognitionem operatur, quae postea subdividitur in eam, quam organica, & in eam, quam inorganica operatur. Communis tamen illius divisionis, ut illi divisiones fieri trahantur, ne tot subdivisiones multiplicarentur. Melius ergo fecissest Cajet. & Egid. si tres gradus viventium affigantur iuxta genera animalium, quia animas multiplicare contra communem modum loquendi, et vel maximè quia illa dividitur pure sensitiva, & loco motivi est subdivisio sensitivus in communis. Arist. vero folium enumera diversas operationes ipsorum viventium, & modo tres, ut in text. 3. ubi vegetare, sentire, & intelligere, & tres gradus viventium affigantur, scilicet plantam, brutum, & hominem, modo quatuor, ut in text. 8. modo quinque ut in text. 27. Vei si ex prototypo gradus viventium, & potentias his modis divisi, est diviso a posteriori, & per extrinsecum, quae poterat alio modo, & exaliscapitibus affingari; unde in text. dividit sensitivum multipliciter in id, quod habet tantum sensum tactus, & in id, quod habet alium sensum, &c. Et sic dicendi modis expeditus est, quia oblitio defendere omnes illas divisiones, ac si aliter fieri non possent, ut faciunt nonnulli.

Contra arguitur primò, quod plantæ non sunt animatae. Tum quia potentia vegetativa distinguitur in nobis a Philopothis a potentiis vitalibus, & naturales solet appellari, præcipue quia ista potentia per se videtur esse transversa, relictum enim animam dilatim, in quam agunt, & inducent novam formam; Hunc Scot. 4. d. 49. & 5. Erit omnes formas sub sensitiva non operari immaterialiter. Tum secundò, quia operationes ipsius reperiuntur in non viventibus, præcipue matris, magno enim ferro nutritur, & in suam substantiam convertit, si in suam conversionem conjunctum ferrum, ut testifl. Fernandus Medicus tr. 2. de facult. qu. 1. consl. ignis quoque duplo alimentum, fugit partes habiliiores, excrementa resipit, in modo videtur augeri per intus latronem; nam dum flamma comburit lycnum, attributum ad ferre poros lyculum, & an. c. 8. & 13.

Resp. ad 1. divisionem illam in potentias naturales, vitales, & animalies a Philopothis, & Medicis traditam esse divisionem potentia animalia in communis, genitum autem includuntur in suis speciebus, quare potentia vegetativa erunt animalia, & vitales; dicuntur autem naturales appropriate, quatenus affinitatem animalium alio modo actionibus nature, & per qualitates corporales exercentur, potentia vero vitales intelliguntur potentia motiva, & animalies potentia sensitiva, ubi vitales non sumuntur in sua communitate, prout canis animalia convertitur, sed strictus. Cum additur, quod non sunt immaterialiter actives, dicimus, actionem immateriali dupliciter sumi, vel stricto pro ea, & suo principiū actionum est etiam subiectum, receptivum, vel sensitives, & intellectives, & hoc modo actiones vegetativa non sumuntur immaterialiter, ut optimè probat argum. & de his loquitur Scotus, ut se delectat ibi; vel large pro illa, cuius principium est pars aliquam supponit, & subiectum est altera pars ejusdem supponit, & fatem ut per eadem actionem sit pars illius supponit; & hoc modo dicuntur immaterialiter, & sufficit ad rationem vita vegetativa, quae est insinua in genere vita. At eleminus nutritionem dupliciter fieri vel propriè, per suum sumptum alimenti, qui nutritum propria virtute cibum ad se trahit, & omnibus partibus disponit, ut qualibet nutritur, & augatur, & hoc nutritio sola viventa nutritur; unde non agis hoc modo nutritio oleo; nam illud non attrahit & portisylit, ut deinde partibus dispergit, sed simili oleum cum lycno defluere, & in ignem convertere oitum. Vel corpora imprædicta, per iusta positionem alimenti, & hoc pacto convertit in animalia quadrupedia, quae nequeunt se localiter movere, & constituant secundum gradum; Tertiæ constituit potencia motiva cum sensitiva, & vegetativa fine intellectiva; quae deinde quartum constituit. Ratio vero divisionis potentiarum sumitur ex diversitate modi eliciendi operations; nam potentia, quae sine cognitione operatur, ut sunt vegetativa, integrant primum genus, Secundum constituit potencia sensitiva, quae in actu-

Secondo, quod plantæ sentiant, Prob. nam habent potentias appetitivas, fugient enim noxia, & commoda prosequuntur, ut vici fugit laurum, amat ulrum, cucumer odit, & fugit oleum; & quandoque herba est habens vaginalulas seminibus plenas, quae si leviter

Quæstio IV.

21

Suarez cit. & quavis soleat pro oppedita citari Nistens lib. 2. de An. cap. 8. & Nemel. in lib. de Nat. hom. cap. 2. & 3. hic tamen, ut nota Suarez, non loquitur tam clare, ille tamen librum non compoitit. Prob. axem author. Arist. 12. Met. 16. 17. ubi animam rationalem ponit inter causas formales, causa autem formalis, cum sit quod quid est rei, informans est, non affilens, & 3. de An. 36. sic dubitat: *Utrum autem contingat aliquod separatum intelligere ipsum existente non separatum a magnitudine, non, confundendum est posterior, & loquitur de intellectu, quem in magnitudine ponit existentem, forma autem affilens a magnitudine est separata.* Infuper 12. Met. 4. habet, quod substantia separata, quae nullam materiam informant, sunt immutabilis omnis, & non possunt accidentia recipere de novo; & text. 51. ait earum intelligere esse earundem substantiam, quae anima rationalem minimè competent. Tandem cum Arist. definitam animam per actum, loquitur de anima in communis ad rationalem, & alias, quia tex. 7. & 8. ait definitionem illam esse valet universaliter; & tex. 12. ait, quod divisionem illam in quatuor gradus animalium, & tria animalium genera, ubi si per intellectu divisionem definierit, scilicet separata, ut multi ex Averrois afferunt, non effici bona, & sufficiens divisio, loquitur infuper est de actu informante; nam in text. secundo praemittit divisionem substantia in materiali, formam, & compositionem, ubi loquitur de forma substantia, quae cum materia unum per se constituit informando illam; nam autem compotiti, & illam formam att est actum primum, & animal; unde in tex. 7. docet ex anima, & corpore fieri unum, scit ex cetera, & figura, figura autem se habet ut forma informans, non affilens ergo & c.

Tertio, arguitur contra numerum ternarium animalium, Tum quia sunt tres animalia, vel tria genera, vel tres species, non primum, quia rationales non est genus, nec secundum, quia sensitiva, & vegetativa species differunt. Tum 2. anima cogitatur per potentias, potentias per objecta, ergo quinque animalia, scit potentia. Tum 3. que ordinatis ponuntur in aliqua serie, non faciunt plura membra, & numerum, ut patet in quolibet praedicamento, sed ita se habent illa animalia, quia viventes dicunt de animali, & animal de homine, ergo &c. Resp. quod in rigore nec sunt tres genera, neque species, quia sunt entia incompleta, sed tria genera, hoc est tres animis distincta, quarumuna constituit speciem specialissimam scilicet rationalem, reliqua vero genera subalterna. Ad 2. patet ex dictis, quod numerus potentiarum, si codice capite fumeretur, estef terrarius, non est numerus animalium. Ad 3. dicimus illas animalia sicut numerus animalium conveniat. Et quando de anima vegetativa, & sensitiva non est dubium, quod sunt actus informantes, loquitur enim rationes, quae ostendunt hoc de anima rationali, multo magis de aliis animalibus concidunt; solum diffidunt est de anima rationali. Hoc ratio non admittitur ab Arriaga, disp. 1. de An. fech. 2. quia potest esse, quod anima producit in nobis ut affilientia ab initio informatione hos actus, quia non apparet ratio offendens evidenter unionem informantis nec ullam est ad elicendi actus vitales; quod responso est illi, quam tradunt aliqui Averrois, scilicet anima affilientia in nobis cauatur operationes, & nos intelligentes denominari, non quia operamus, sed quia recipimus intelligentem. Alii dicunt, non intelligentia non per proprias operationes, sed per actiones, & intellectiones anima affilientis, quae est nobis intimè unita.

Aut 4. sed ut ab hunc ultimo incipiamus; certè est magis incitem nobis præfessus Deus illam generalē imminestat, quam ipsa anima, si efficit forma affilientia, & tamen non dicimus intelligentia intellectu divino, nec experimur in nobis divina intellectu. Tum quia eadem modo se habetur homo ad animalia, sicut natus ad manerium, Cœlum ad Intelligentiam, oblius ad damnationem, in his animalia uno non adest nisi affilientia, at nec natus, nec Cœlum, neque oblius dicitur intelligere intellectu affilientis, nec tales operationes possunt experiri; ergo si anima in nobis est affilientis, non possemus dici formator intelligentes. Tum quia adeò dependentis inter intellectum, &phantasmum, haec enim perturbata turbatur quoque dilectus, quod non feret, si omnia anima est affilientis. Deinde contra primam respondit, quia est de hinc hominem in iis actibus intellectu, & voluntis merè pafītive non habere, ut habetur in Concil. Trid. scil. 6. Tum quia actus vitales sunt immaterialiter, ergo quod est principium elicitive, & etiam specificative, & identic. Qui vero ponunt animalia rationalem ut sic est forma informans, adhuc diffidunt inter se; nam Achillius quod. 3. dub. 4. & libro de Intelleg. & Mirand. lib. 32. de Euseb. singuli certam, apud Conib. 3. 8. *Alium primum horum, & ex nostris P. Vulp. 2. p. tom. 2. dub. 4. art. ult. afferentes animam rationalem esse corporis formam informans secundum gradum vegetativum, & sensitivum tantum; non vero secundum rationalem, reduplicative, & etiam receptivum, & contraria.* Tum quia adus illi sunt immaterialiter, quia de objecto immateriali, ergo debent recipi in subiecto immateriali; nam accidens spirituale nequit inherere subiecto extendo; quod si hoc afferunt Averrois de substantia spirituali, multo magis fieri debetur idem de accidente spirituali; hoc supponito necessariò debet admitti in homine potentia aliqua spirituali recipiens tales actus, quae non erit aliqua ex sensitivis, neque cogitatione Averrois; nam omnes illae sunt materialies, ergo neque celstis animalia informans, non affilientia. Tum quia quod ita movebit, ut habeat dominum sui motus, tum quoad substantiam adus, tum quoad circumstantias omnes, ut pro arbitrio suo posse moueri, & non moueri, non solum pafītive, sed etiam activè habet ad illum motum, ita ut habet homo respectu intellectus, ergo &c. minor patet experiri, major probatur, quia nullum eorum, quæ celstis merè pafītive se habebat ad aliquem motum, habet dominium illius natu; ut apparent in lapide sursum projecto, in navis, quæ à natura dirigitur, in Cœlo, quod ab intelligentia mouetur, nec datur inflatio in contrarium. Alias responsones vide apud P. Fabrum cit.

Aut 5. dicendum est, animam rationalem secundum gradum intellectu non solum esse formam informans, sed etiam multiplicare ad multiplicationem hominum, & non dari transmigrationem illam de uno in aliud corpus, five humanum, five bratile. Conclusio est communis cum Scoto 4. d. 43. qu. 2. art. 1. & qu. 9. C. & seq. Prima pars, quod est forma informans est de fide determinata in Concil. Vienn. & Later. sub Leone X. 1. 8. illamque docent ferre omnes Patres, ut est videtur apud Mafri, & Belluti. *In Anima. Tom. III.*

Mafri, & Belluti. *In Anima. Tom. III.*

B 3 & de-

Disputatio Prima.

& determinatum, quia spiritus non patitur à corporali, ita quando esset per afflictionem unita corpori, posset vel perpetuo in illo manere, vel ab libitum discedere, & redire.

Quarto, quasi à priori ostenditur contra Vulpes esse formam informantem etiam ut rationalem, & reduplicative; nam homo essentialiter distinguitur à brutorum per gradum rationalitatis, alterum homo esset quoddam brutum, ergo anima rationalis si reduplicative erit forma informans; Prob. conseq. quia forma informans est, quae dicit esse specifum non affilsum. Nec valet respondere Vulpes animam ut rationalem esse formam hominis, ut quo quatenus dat esse significum, non tamet ut sit reduplicative informare corpus, sed sufficiere, ut specificative, & identice informer. Non valet, impugnatur enim ratione Scotti, quam ex profilo format quod 9. infra C. contrà D. Thom. homo ut homo reduplicative, est unum per se constitutum ex corpore, & anima ut rationale reduplicative, ergo anima ut rationalis reduplicative informare corpus: ante patet, & concedetur ab ipso: conseq. prob. à Scot., compotuntur quicquid habet, & est, habet, & est ex partibus, non ut divisus, sed ut unitis, dictur enim unum, quia una pars se habet ut actus, altera ut potentia ex 7. Met. 60. & lib. 8. tex. 15. ergo quia partes hominis sunt corpus, & anima ut rationales reduplicative, huc duo ut sic debent habere actus, & potentia. Nec juvat, quod addit Vulpes, Scotum ibi ad hominem argueret, non ex propria tentatione. Non juvat, quia propositiones in se veræ sunt, & intentum Scotti ibi est offendere animam secundum gradum intellectum informare materialiam, quamvis sit immaterialis; tunc autem arguit ad hominem, quando alsumitur principium aliquod adversariorum, & infertur propositum, modò propositiones à Scoti alsumptis non sunt D. Thomas, sed Arisfilii, & in se sunt veræ. Hinc non sine erroris periculo potest hæc opinio defendi; præcipue quia Concilia pars curasur definire animam rationalem ut sentientem, & vegetantem esse formam informantem hominis, & non ut rationale reduplicative, si enim hæc est intentio Conciliorum, solū determinat, animam sentientem in rationali eminenter concineret, & non reperi in homine plures animas distinctas, quod patet esse prorsus alienum à mente Conciliorum; cui Vulpes non responderet.

44 Secunda pars concl. quod animæ multiplicantur ad multiplicationem hominum, & non debet ultra transmigratio, sed anima intelligentia universalia à materia abstracta, imo ipsa est, quae separat, & abstrahit universalia à materia, & recipit species universalium, ergo &c. Tuta 4. recipiens esse denudatum à natura recipit, ergo cum anima intelligat formas materialias, debet esse immaterialis. Tum 3. sequeretur hominem non esse generabilem, & corruptibilem, quia confaret ex partibus incorruptilibus, imo est spiritualis. Tum 4. accidens spiritualiter acquisit recipi in subiecto materiali; ergo neque forma substantialis spiritualis, antec. est Scotti quod. 1. B. Tum 5. si est forma informans, ergo naturaliter ad corpus inclinatur, ergo status separationis est violentus, & per consequens resurrectio est naturaliter connotabilis, quia nullum violentum perpetuum. Tum 6. cum sit nobilissima forma, informaret nobilissimo modo scilicet inseparabiliter, quod est falso. Tum 7. anima per corporis impeditionem a sua operatione perfectissima, qualis est contemplatio, ergo non est forma corporis, quia forma, & subiectum ad invicem non committuntur, & bruta non est diffinibile, nisi penes corpora, non penes formam, quae distinctiones est materialis, non formalis, & specifica.

45 Contra primam partem arg. primò quāplurimis autoritatibus Arisfilii. Prima fuitur ex 1. de An. 49. ubi ait, fugendum est dicere mentem eius unitam corpori, & tex. 82. vocat intellectum antiquissimum, forma autem est similitudinem corporis ex 7. Met. 16. Secunda fuitur ex 1. de An. 65. ubi tribuit intellectum, quod inseparabile, tanquam substantia existens, & tex. 92. non posse fingi, sit, quoniam partem corporis occupat intellectus. Tertia fuitur ex 2. de An. 11. dicit enim quādam anima pars separari postea a corpore, propter quod nullus corporis fuit actus: hinc in tex. 21. & in 3. de An. tex. 4. 6. 7. 15. & 16. docet intellectum esse immixtum, & separatum à materia. Quarta, ex lib. 10. de moribus c. 7. ubi significat hominem non per intellectum esse hominem, sed intellectum esse quondam anima humana divinitus; Non poterit (ut quādam momentum) unumque cum sit homo, humana, & cùm sit mortalitas, cogitare mortalitas, sed quācum liceat, immortalem se redire, omnino efficer, ut ex prefississimo omnino, quia in se sunt, vitam traducat, ideoque 4. de part. anim. c. 10. hominem propter animam vocat divinum, non efficit autem divinus, nisi mens humana efficit divina forma, & separata, & 12. Met. 5. aut intellectum divinum est à materia separatum, prouindeque indivisibiliter, cum comparat intellectum humanum, quem & carere materia, & indivisibiliter docet. Quinta, fuitur ex 3. de Gen. anim. cap. 3. ubi ait solamen extrinsecus accedere, & esse divinam, quia nihil cum eius actione, communica actionis corporis; quod repetit 3. de An. 12. Sexta, & clarior accipitur ex 2. de An. 11. ubi ait, immortalem esse, sit actus corporis anima, sicut nauta actus navis; quod tamen in 8. Phyl. 8. absolute afferit, animam scilicet habere se ad corpus, sicut nauta ad navem.

46 Rep. ad 1. in primo loco loquitur Arisfilii de Anima mundi, & de Cœli motore in secundo ad mestem Empedoclem intelleximus esse Deum. Ad 2. per substantia existens cir-

cumscribit sufficientiam partiale animæ, quam habet in corpore confusis in hoc, quod à materia non dependeat, nec ex eius materia educatis; in altero loco vult innuere non esse potentiam inorganicam, ut dicebant Anomii. Ad 3. per idem refutatur enim intellectus, esse separabilis, id est non affitus organo, immixtus id est separatus ab omni alia re, tanquam non confusa realiter ex illis, & universaliter nullo modo organicus, sicut sunt potentiae sensitivæ, quae aduant aliquam partem corporis organicam. At dicimus Arisfilii clare ibi afferere vitam hominis ex intellectu habent; atamen homo ut homo duas habet operationes, cum sit medius quasi naturæ, & habet speciales, & alia corporalia opera exercere, primo modo vocatur quid divinum, quia assimilatur ipsi Deo, secundo modo appellatur homo, quia magis accedit ad res creatas, & inferiores, absolutè tamen secundum utrasque operationes est homo, & sic patet ad id de part. animi, ad illud vero de 1. Mer. dicimus illam comparationem obiter fuisse adductam, & consequenter non tener in omnibus, sed solum in hoc, quod intellectus divinus indubitate intelligit, id est sine discursu, sed rotum obiectum simul ex hoc, quod caret materia, sicut est habet, inquit Arisfilii intellectus humanus quandoque cum scilicet intelligit sine discursu, in qua re fit comparatio, non in carentia materia, non enim intellectus humanus indubitate, id est sine discursu semper intelligit. Ad 4. dicimus quia per extremitates adventure denotari independentiam animæ à materia in productione, cum dicatur esse quid divinum, sicut locutione comparativa, unde 1. Phys. 80. formam quid divinum vocat respectu materiae; cum autem non habere materialiam communem, loquitur in ordine ad actionem, & passionem physicam, quae negat esse, nisi inter ea, quorum materia est una, modò anima, & objectum non habentem talium materialium, nam tamen sequitur animam non informare corpus. Ad 6. rep. ibi tantum dubitative loqui, non assertive, quod non adhuc perficitur; etiam quia neque in omnibus est adhuc perficitur. Tum 7. animam rationalem esse actum corporis; in 8. vero Pyl. loquitur universaliter de omnia anima, unde concluderet etiam omnem animam esse affilsum, quod est aptere falso; hinc dicimus, quod nauta ad navem duobus modis referri potest: Primò quatenus eam non informat: Secundò, quatenus eam gubernat, & regit, comparatio est de secundo, non de primo.

47 Secundo, potentia debet obiecto conformari, sed anima intelligentia universalia à materia abstracta, imo ipsa est, quae separat, & abstrahit universalia à materia, & recipit species universalium, ergo &c. Tuta 4. recipiens esse denudatum à natura recipit, ergo cum anima intelligat formas materialias, debet esse immaterialis. Tum 3. sequeretur hominem non esse generabilem, & corruptibilem, quia confaret ex partibus incorruptilibus, imo est spiritualis. Tum 4. accidens spiritualiter acquisit recipi in subiecto materiali; ergo neque forma substantialis spiritualis, antec. est Scotti quod. 1. B. Tum 5. si est forma informans, ergo naturaliter ad corpus inclinatur, ergo status separationis est violentus, & per consequens resurrectio est naturaliter connotabilis, quia nullum violentum perpetuum. Tum 6. cum sit nobilissima forma, informaret nobilissimo modo scilicet inseparabiliter, quod est falso. Tum 7. anima per corporis impeditionem a sua operatione perfectissima, qualis est contemplatio, ergo non est forma corporis, quia forma, & subiectum ad invicem non committuntur, & bruta non est diffinibile, nisi penes corpora, non penes formam, quae distinctiones est materialis, non formalis, & specifica.

48 Contra primam partem arg. primò quāplurimis autoritatibus Arisfilii. Prima fuitur ex 1. de An. 49. ubi ait, fugendum est dicere mentem eius unitam corpori, & tex. 82. vocat intellectum antiquissimum, forma autem est similitudinem corporis ex 7. Met. 16. Secunda fuitur ex 1. de An. 65. ubi tribuit intellectum, quod inseparabile, tanquam substantia existens, & tex. 92. non posse fingi, sit, quoniam partem corporis occupat intellectus. Tertia fuitur ex 2. de An. 11. dicit enim quādam anima pars separari postea a corpore, propter quod nullus corporis fuit actus: hinc in tex. 21. & in 3. de An. tex. 4. 6. 7. 15. & 16. docet intellectum esse immixtum, & separatum à materia. Quarta, ex lib. 10. de moribus c. 7. ubi significat hominem non per intellectum esse hominem, sed intellectum esse quondam anima humana divinitus; Non poterit (ut quādam momentum) unumque cum sit homo, humana, & cùm sit mortalitas, cogitare mortalitas, sed quācum liceat, immortalem se redire, omnino efficer, ut ex prefississimo omnino, quia in se sunt, vitam traducat, ideoque 4. de part. anim. c. 10. hominem propter animam vocat divinum, non efficit autem divinus, nisi mens humana efficit divina forma, & separata, & 12. Met. 5. aut intellectum divinum est à materia separatum, prouindeque indivisibiliter, cum comparat intellectum humanum, quem & carere materia, & indivisibiliter docet. Quinta, fuitur ex 3. de Gen. anim. cap. 3. ubi ait solamen extrinsecus accedere, & esse divinam, quia nihil cum eius actione, communica actionis corporis; quod repetit 3. de An. 12. Sexta, & clarior accipitur ex 2. de An. 11. ubi ait, immortalem esse, sit actus corporis anima, sicut nauta actus navis; quod tamen in 8. Phyl. 8. absolute afferit, animam scilicet habere se ad corpus, sicut nauta ad navem.

49 Rep. ad 1. in primo loco loquitur Arisfilii de Anima mundi, & de Cœli motore in secundo ad mestem Empedoclem intelleximus esse Deum. Ad 2. per substantia existens cir-

Quæstio V.

& informatio dependet à dispositionibus corporis, quibus destruuntur, destruuntur quoque unio & altera quia plantæ sunt nobiliores lapidibus diutius durare debent. Ad 7. licet impediat à corpore, tamen per corpus exercet multas naturales operationes, ut ridere, flere, loqui &c. quod sufficit, ut sit forma corporis; tum quia illud impedimentum non est de intrinseca ratione huius informationis, in reuercione namque auctoretur, hinc ait Doct. i. d. 3. quæst. 3. G. & 2. d. 11. B. connexionem illam inter potentias sensitivæ, & intellectum in operando esse poteniam.

50 Rep. ad 1. neg. conseq. altera esse in corpore violenter, idcirco dicimus animam illam ad utramque indifferenter, licet plus ad corpus inclinetur, quām extra; nec sunt duo contradictiones; nam habet similitudinem potentiarum, non potentiam similitudinem; nec est de ratione forme informantia, quod determinat recipit materiam. Ad 2. vel loquitur de gradibus illis, ut sunt completi constituti ex potentia, & organo, vel de realitatibus animæ, que sunt gradus partiales, & inchoati; primo modofunt materialies, & corruptibiles, quia confant ex parte corruptibili, non sunt informans; nam constitutus, non informant; secundo modus negotiarum, quod sunt materialies formaliter, cum sint realiter animas identificati, sed folum virtualiter, non quia informant, sed quia habent vim exercendi operationes materialias, ideo nego conseq. non enim informatio ait necessariam à materia dependentiam, enim si aliqua forma crearetur à Deo, & possit infundetur materia, illam informaret, & tamen non dependent, esficit materialis, separabilis, & independens, informatio enim est abductione distinda. Ad 3. pater idem, gradus enim intellectus, quia nullum continet virtualiter operationes materialias, non dicitur materialis licet corpus informant; Ad aliud dicimus operations intellectus esse etiam hominis, & totius conjuncti licet non per se primos, sicut per se secundum, homo enim dicitur formaliter intelligens, & volens, quod non posset esse, nisi quia intercedit fabulantia uno inter corpus, & animam ut rationalem, quæ uno, quia non adest inter Cœlum, & Intelligentiam, idcirco non dicitur Cœlum formaliter intelligens; accedit operationes rufus, fleus, locutionis, &c. Arguit deinde multis authoritatibus Arisfilii, docentes animam rationalem ad metaphysicum pertinere, quia separabilis; At de hoc diximus quod Proem. & si concluderent, sequeretur, animam ut rationalem nullo modo attinere ad physicum, quia ut sic efficit separata actu, & aptitudine secundum ipsum; & tamen de ipso agit Philoponus in his libris.

51 Quinto, contra 2. partem arg. multitudine numeralis non convenit formis à materia independentibus ex 12. Metaph. 49. anima rationalis est independens à materia, ergo &c. Tum 2. manus secundum Arisfilii est aternus, ergo si anima multiplicantur, & tamen licet hæc sitratio, car anima difit in essendo à corpore, tamen si est incompleta & partialis non impedit informatio, neque informans, ergo non est virtualliter sensitiva, adhuc informans, quod est falso, quia non est actus corporis organici, ergo & Tum 3. sequeretur rationem eiusel abtractionem ab materia, quod est falso. Tum 4. sequeretur potentia eiusel abstractionem à materia, quod est falso, quia nullum continet virtualiter operationes intellectus, non dicitur materialis licet corpus informant; Ad aliud dicimus operations intellectus esse etiam hominis, & totius conjuncti licet non per se primos, sicut per se secundum, homo enim dicitur formaliter intelligens, & volens, quod non posset esse, nisi quia intercedit fabulantia uno inter corpus, & animam ut rationalem, quæ uno, quia non adest inter Cœlum, & Intelligentiam, idcirco non dicitur Cœlum formaliter intelligens; accedit operationes rufus, fleus, locutionis, &c. Arguit deinde multis authoritatibus Arisfilii, docentes animam rationalem ad metaphysicum pertinere, quia separabilis; At de hoc diximus quod Proem. & si concluderent, sequeretur, animam ut rationalem nullo modo attinere ad physicum, quia ut sic efficit separata actu, & aptitudine secundum ipsum; & tamen de ipso agit Philoponus in his libris.

52 Quinto, contra 2. partem arg. multitudine numeralis non convenit formis à materia independentibus ex 12. Metaph. 49. anima rationalis est independens à materia, ergo &c. Tum 2. manus secundum Arisfilii est aternus, ergo si anima multiplicantur, & tamen licet hæc sitratio, car anima difit in essendo à corpore, tamen si est incompleta & partialis non impedit informatio, neque informans, ergo non est virtualliter sensitiva, adhuc informans, quod est falso, quia non est actus corporis organici, ergo & Tum 3. sequeretur rationem eiusel abtractionem à materia, quod est falso. Tum 4. sequeretur potentia eiusel abstractionem à materia, quod est falso, quia nullum continet virtualiter operationes intellectus, non dicitur materialis licet corpus informant; Ad aliud dicimus operations intellectus esse etiam hominis, & totius conjuncti licet non per se primos, sicut per se secundum, homo enim dicitur formaliter intelligens, & volens, quod non posset esse, nisi quia intercedit fabulantia uno inter corpus, & animam ut rationalem, quæ uno, quia non adest inter Cœlum, & Intelligentiam, idcirco non dicitur Cœlum formaliter intelligens; accedit operationes rufus, fleus, locutionis, &c. Arguit deinde multis authoritatibus Arisfilii, docentes animam rationalem ad metaphysicum pertinere, quia separabilis; At de hoc diximus quod Proem. & si concluderent, sequeretur, animam ut rationalem nullo modo attinere ad physicum, quia ut sic efficit separata actu, & aptitudine secundum ipsum; & tamen de ipso agit Philoponus in his libris.

Ex his colligitur, quam male opinati sunt, qui dixerunt, anima rationalem partem esse divina substantia, vel in aliis creaturae perfectissima, aut falser, quæ per se perfectum, Neque spirituallitas repugnat ut in q. q. neg. Neque spirituallitas, nam licet hæc sitratio, car anima difit in essendo à corpore, tamen si est incompleta & partialis non impedit informatio, neque informans, ergo non est virtualliter sensitiva, adhuc informans, quod est falso. Tum 2. manus secundum Arisfilii est aternus, ergo si anima multiplicantur, & tamen licet hæc sitratio, car anima difit in essendo à corpore, tamen si est incompleta & partialis non impedit informatio, neque informans, ergo non est virtualliter sensitiva, adhuc informans, quod est falso. Tum 3. sequeretur rationem eiusel abtractionem à materia, quod est falso. Tum 4. sequeretur potentia eiusel abstrationem à materia, quod est falso, quia nullum continet virtualiter operationes intellectus, non dicitur materialis licet corpus informant; Ad aliud dicimus operations intellectus esse etiam hominis, & totius conjuncti licet non per se primos, sicut per se secundum, homo enim dicitur formaliter intelligens, & volens, quod non posset esse, nisi quia intercedit fabulantia uno inter corpus, & animam ut rationalem, quæ uno, quia non adest inter Cœlum, & Intelligentiam, idcirco non dicitur Cœlum formaliter intelligens; accedit operationes rufus, fleus, locutionis, &c. Arguit deinde multis authoritatibus Arisfilii, docentes animam rationalem ad metaphysicum pertinere, quia separabilis; At de hoc diximus quod Proem. & si concluderent, sequeretur, animam ut rationalem nullo modo attinere ad physicum, quia ut sic efficit separata actu, & aptitudine secundum ipsum; & tamen de ipso agit Philoponus in his libris.

53 Quinto, arguit Vulpes, Scottus r. d. 3. q. 3. G. quol. 14. art. 2. & lib. 2. modus intellectus animæ non est proflato sibi deponens, duplex est vel in partes essentiales, & ex opposito, & duplex adeo indivisibilis, vel in partes integratives, & ex opposito, duplex est vel in partes; de prima divisione non est dubium, quia quilibet anima fit individualis, nam si ex materia, & forma est composta, dicit corpus, non quilibet inanum, & vivens, ergo habetur in se principium vivendi, & operationum vita, vel formaliter pro potentia intellectus formaliter distinda ab essentiâ animæ: primo modo summa verè dicitur informare corpus, non autem secundum modo, quia non est potentia organica, neque ex hoc dicitur perfectior, quia essentia animalis licet informare corpus, non tamen dependet à corpore, ubi intellectus penderit a substantia, & intellectus est ab origine. Vide Contar. q. de immortal. animæ c. 5. & 6.

QUÆSTIO V.

An qualibet anima sit indivisibilis.

54 D Iuvio physica, ut ad præsentem speget, duplex est vel in partes essentiales, & ex opposito, & duplex adeo indivisibilis, vel in partes integratives, & ex opposito, duplex est vel in partes; de prima divisione non est dubium, quia quilibet anima fit individualis, nam si ex materia, & forma est composta, dicit corpus, non quilibet inanum, & vivens, ergo habetur in se principium vivendi, & operationum vita, de quo potest queri, an sit indivisibilis, vel non, nec secundum, erit præcessus in infinitum, si primam, tale principium animam informans, nec est necessitas multiplicantur tot animas. Tum quia nullum corpus est forma alterius corporis, sed bene est contra unum corpus potest esse fabulum, & materia alterius formæ, sed anima est forma corporis organici, ergo &c. Et quoniam Doctor q. 5. de An. probabilitate potest opinemus D. Bon. ponentis animam rationalem, & Angelos ex materia, & forma confare, imo ex materia, euclædianis rationibus animæ ut sit, coius ratio non videatur esse, nisi quia anima ut sensitiva, & vegetativa informat corpus, non ut rationalis, aliter etiam ut sic efficit materialis, & intellectus habet partes entitativas irreducibilis, ut secundum rationes cum nostra, quem dicendi modum sequitur Cavellus ibi, tamen in 2. d. 1. q. 5. T. & 4. d. 6. q. 10. M. & quol. 9. oppositum aperte docet, & rationaliter quidem; nam materia nostra ex sua ratione formaliter habet partes entitativas irreducibilis à forma